

V ravnokar preteklem letu so se številke glede žganja v naši ožji domovini gotovo precej zvišale, a glede vina znižale.

Zdravnik dr. Schwab iz Celja je imel kar 2 referata. V nedeljo je poljudno obravnaval o vplivu alkoholizma na človeško telo, v ponedeljek pa bolj znanstveno, vendar tako, da je vsak lajik lahko uspešno zasledoval njegovemu dokazovanju o temi: »Fiziološki učinki alkohola na človeško, posebno na otroško telo.« V pojasnilo je dobro služila znana Weichselbaumova slika.

O odraslih pijancih je trdil, da umrjejo večinoma za kapjo ali vodenico, otroci pa zastajajo v rasti, otope na umu in so podvrženi raznim boleznim.

Ces. svetnik g. Pirc je obravnaval o alkoholizmu zlasti z ozirom na kmetijski stan. On ni za popolno odpravo opojnih pijač, in sicer iz gospodarskih ozirov, je pa za odpravo vinogradov na plodnejših krajih naše dežele, zlasti na Dolenjskem. On trdi, da bi bil ta del naše dežele mnogo boljše situiran, ko bi posnemal v kmetijstvu bogato Gorenjsko s svojo lepo živino, ki je ne potolče vsakoletna toča, ne uniči mladanski mrz ali jesensko deževje.

Končno biča vladno birokracijo, ki ne hodi z duhom časa. Posebno drastična se je pokazala ta birokraška okostenelost pri ustanavljanju »Svete vojske«. To društvo je namreč priložilo ministrstvu par kronic podpore. Toda namesto te je došel ukaz, da naj preiskujejo orožniki po deželi, če ne tiči za tem imenom kaj državi nevarnega! Učiteljica A. Štupca iz Maribora je nastopila dvakrat. V nedeljo je pozivala ženstvo v boj proti alkoholizmu, kažoč na razna ženska društva v tujih državah in tudi v Avstriji, ki uspešno delujejo proti alkoholizmu.

Naštevam neposredna in posredna sredstva za odpravo pijančevanja. K prvimi prišteva življenje v družini, katere središče je žena, ki naj skrbi, da je mož zadovoljen na svojem domu. To se zgodi s potrpežljivostjo in s kuharsko izvežbanostjo, zlasti da ne pripravlja jedil, ki bi provzročevala želo. Kot posredno sredstvo navaja abstinenco, pouk mladine in poslov ter redno posvetovanje z voditelji protialkoholnega gibanja. V ponedeljek je poročala o temi: »Sveta vojska v šoli.«

Učiteljstvu je po večini znano, kako je delovati v šoli proti alkoholu s poukom in primernimi slikami iz brošur: »Učitelj v boju proti alkoholizmu.«

Omeniti je le ene njene misli, namreč da učitelj v vinorodnih krajih nikakor ne more ovreči vsakršne vrednosti vina in je že mnogo doseženo, če po takih krajih odpravi med šolsko mladino uživanje žganja.

Znani slovenski pisatelj g. sod. svetnik Milčinski je v svojem duhovitem govoru bičal z nedosegljivo drastičnostjo »alkoholizem, kapitalizem in birokratizem v družini, vasi in občini. Povedal je, več slučajev, kako strašno deluje alkoholizem v družini, vasi in občini. Povedal je da se bo izdal nov kazenski zakon, ki ne bo toliko ščitil pijancev kot dosedanji, vendar sami paragrafi ne bodo rešili zlodeja alkohola, upor proti njemu mora temveč priti iz ljudstva samega, ki ga je zato treba poučevati, v prvi vrsti seveda mladino. Njo je treba odvajati od pijančevanja z ustanavljanjem telovadnih in drugih društev, v katerih naj se vzgajajo zdravi, veseli, pošteni in delavni ljudje.»

Vladni svetnik in ravnatelj dr. Bezjak iz Gorice je referiral obširno o »Vplivu alkohola na vzgojo.«

Deželni šolski nadzornik Levec je pozdravil kongres v imenu dežel. predsednika ter navedel iz svoje nadzorniške prakse več slučajev, kako škodljivo vpliva alkoholizem na učečo se mladino.

Dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški je poudarjal v imenu društva zdravnikov na Kranjskem, da pripada brez dvoma najvažnejša naloga protialkoholnega boja ljudski šoli ter da bodo zdravniki v tem beju vedno na strani učiteljstva.

Sploh so poudarjali vsi govorniki, da je treba našemu narodu mnogo več izobrazbe.

Izpreobrnjeni pijanec — abstinent Puhar je v imenu delavcev zagovarjal boj proti pijančevanju ter razlagal skioptične slike, ki so pa uspele precej slabo.

Splošna sodba: Tretji protialkoholni kongres je uspel sijajno. Mnogi, ki niso prepričani niti pojava, čemu je protialkoholno gibanje, so dobili pravi vpogled v to plemento delovanje.

Poprej tako zasmehovani abstinenti in posebe borilci za treznost našega naroda, ki vedno bolj propada zaradi alkoholizma, so dobili v zdravnikih krepko podporo za nadaljnjo borbo, v simpatiji iz vseh krogov pa zasluženo zadoščenje.

Poudarjanje, da je treba našemu narodu več pouka in večje izobrazbe, zade-

* Klerikalci in dežel. šol. svet v Ljubljani pa zabranjujejo uporabo šolskih telovadnic! Uredn.

va pa še posebno nas ljudske učitelje, ki živimo med narodom in ki smo mu posvetili vse svoje moči. Zato bodi geslo vseh učiteljev kateregakoli političnega prepričanja, da vztrajno delujemo proti krajuh alkoholu, ker spas naroda slovenskega in nas samih je le v treznosti!»

Tovarišem, ki poučujejo na obrtnih nadaljevalnih šolah!

Organizacija je dandanes za vsak stan nujno potrebna. Slovenski učitelji obrtnih nadaljevalnic pa še nismo organizirani. Za prosep obrtnih nadaljevalnic, a tudi z ozirom na naše gmotne koristi je skrajni čas, da se združimo v trdno organizacijo. Ker je pa pri tako važni zadevi treba čuti več glasov, vabiva Vas slovenske učitelje obrtnih nadaljevalnic s Kranjske, Štajerske in Primorske da se izjavite, ali ste voljni pristopiti nameravanemu društvu. Vabiva Vas tudi, da stavite v tej zadevi pravočasno svoje predloge in nasvete, da bo nama mogoče pripraviti vse potrebno za ustanovni shod, ki naj bi bil o Binkoštih v Ljubljani.

Posnemajmo slične organizacije v Čehih in Nemcih!

Tovariši, storimo to prav kmalu; odlašali smo dosti dolgo!

Frančišek Rant,

nadučitelj in vodja obrtne nadaljevalne šole v Radečah pri Zidanem mostu.

Dragotin Humek,

strokovni učitelj, učitelj risanja na obrtni nadaljevalni šoli v Krškem.

Kako nam je presojati tečaje za ljudskošolske učitelje na kmetijskih šolah.

Piše K. K.

Leta 1912 so se v počitnicah zopet po vseh kmetijskih šolah vršili nadaljevalni tečaji za ljudskošolske učitelje. Udeležil sem se pettedenskega takega tečaja na kmetijski šoli v Št. Juriju ob J. Z.

Opravka je bilo vsak dan dovolj. Po 6 ur na dan smo poslušali podavanja, najmanj 2 uri sta bili določeni demonstracijam, vsako nedeljo in vsak praznik smo pa napravili pod vodstvom g. ravnatelja in strokovnega učitelja zanimive ekskurzije.

Podavatelji so vsi povprek prav skrbno pripravili svoja podavanja; bila so dovršena strokovnjaška in eminentno praktična. Poslušali smo jih tudi nehote s tistim zanimanjem, ki so ga po pravici zaslužili.

Največ smo pa pridobili gleden praktičnih zmožnosti v kmetijstvu pri demonstracijah zunaj na vrtu, v gozdu, po njivah, travnikih, v hlevu, pri domačih gospodarskih opravkih, v delavnici itd.

Ekskurzije so bile demonstracije višje stopnje, v širšem obsegu, ki niso samo naše umevanje gospodarstva poglobile, ampak nam tudi nudile nezbrisljive užitke in zabavo. V tečajju smo imeli pravzaprav plodnosne in prijetne počitnice. Odkritosrčno moramo izreči voditelju tečaja kakor vsem podavateljem iskreno zahvalo in priznanje za trud.

O pravem pomenu tega tečaja pa menda ni bil nihče izmed udeležencev začetkoma na jas em. Vabilo ministrstva, na čigar podlagi smo prosili za udeležbo, ni tega precizno in jasno izražalo.

Takoj prvi teden nam ga je pa odkril in obširno utemeljeval deželni sadjarski nadzornik za Kranjsko g. Humek. Podrobno dispozicijo dotičnih pedagoških podavanj nam je prepustil v več izvidih in jo posejduje vsak udeleženec. Namen teh tečajev je, usposobiti čim več ljudskošolskih učiteljev za poučevanje in vodstvo bodočih kmetijskih nadaljevalnih šol. Dasi avstrijski državni zakon govori v ministrski odredbi z dne 10. julija 1885, št. 1885, o ustanavljanju takih šol, se vendar faktično niso uvedle, oziroma koder se je katera pojavila, je kmalu zaspala zaradi notranje nemožnosti eksistence in prevelikih zaprek vobče. Zaradi tega je bilo prvo poglavje podavanja g. Humeka posvečeno reorganizaciji kmetijskih nadaljevalnih šol po modernih potrebah. Meni se zdi, da je o reorganizaciji težko govoriti, ker — kakor že omenjeno — razen ministrske odredbe z dne 10. julija 1885 dosega o kmetijskih nadaljevalnih šolah pri nas sploh ni bilo ne duha ne sluha. O reorganizaciji nečesa govoriti, kar še nikdar ni obstajalo, ne gre.

Ministrstvo pa namerava s sličnim ustrojem, ki garantira obrtno nadaljevalnim šolam obstoj in uspeh, k življenju zbuditi kmetijsko nadaljevalno šolstvo in ga krepko podprti. Seveda se tozadevne akcije vrše, kakor pri nas običajno, prikrito, brez vsakega sodelovanja učiteljstva.

* Tudi klerikalci naj se streznejo od pijanosti divjega sovrašva proti šoli in učiteljstvu ter naj obema med ljudstvom ne ubijajo časti in ugleda! Tu bi bila treznost najbolj na mestu! Uredn.

Vzor je avstrijski upravi kmetijsko nadaljevalno šolstvo v Nemčiji, kjer si zadnjih deset let močno prizadevajo, uvesti ga v vsaki vasi pod imenom »ländliche Fortbildungsschulen«.

Propagando za to šolstvo vodi na Nemškem s posebno vneto vseučiliški profesor Gisevius v Gießnu, ki tudi naobrazuje ljudskošolske učitelje v posebnih tečajih v tozadevne namene.

Pripomniti mi pa je, da Nemci posnemajo v tem oziru le Francoze, koder obstoja to šolstvo izvrstno organizirano po »lique de l'enseignement« in uživa ogromne državne prispevke.

Pri nas na Slovenskem se baje posebno zavzema reakcionarna stranka za uvedbo takega šolstva. Kmetijsko nadaljevalno šolstvo je menda ena izmed glavnih točk v presnovi ljudskega šolstva po programu klerikalne stranke.

V svesti si moramo biti, da klerikalna stranka sedanjemu ljudskemu šolstvu posebno očita, da baje v nobenem oziru ne ustreza gospodarskim in življenjskim potrebam mase ljudstva na kmetih. Ne pretiram, ako trdim, da goje vsi zastopniki klerikalne stranke povprek do sedanjega ljudskega šolstva zaradi raznih domišljenih in le deloma stvarnih hib zgolj le zaničevanje. Konkretne oblike zadobiva to zaničevanje seveda v zapostavljanju, preziranjju in zaničevanju nas učiteljev samih, ker se drugače ne more izražati.

Od kmetijskega nadaljevalnega šolstva pa menda pričakujejo vsega tega, kar sedanjemu ljudskemu šolstvu odrekajo.

Mi učitelji se gotovo dobro zavedamo, da je današnje ljudsko šolstvo še nepopolno, da zaradi raznih hib še ne more izpolnjevati povsem svoje eminentne kulturne naloge, ki sem jo ponovno preciziral v drugih svojih razpravah. V istih sem tudi razvijal in dokazal, da so vsi pomembnejši, višji uspehi ljudskega šolstva, posebno z ozirom na gospodarske potrebe in vzgojo, edino le odvisni od zares zmožnega in značajnega učiteljstva in dobrega obiska.

Nadaljevalno šolstvo je del splošne ljudske naobrazbe in vzgoje, pripada popolnoma ljudskemu šolstvu, je le njega izpopolnitev z ozirom na rastoče potrebe po splošni in strokovni naobrazbi.

Nadaljevalno šolstvo pomenja le raztezanje ljudske naobrazbe čez običajno šolsko obvezno dobo, namreč do 17., oziroma 18. leta za specialne gospodarske in življenjske potrebe glavnih produkcijskih panog: kmetijstva, obrtništva, trgovstva itd. Nadaljevalno šolstvo ni nič drugega nego višji razvoj splošnega ljudskega šolstva, njega izpopolnjevanje v smeri kulturne naloge, ki jo ima reševati ljudsko šolstvo.

Tako pojmovanje kmetijskega nadaljevalnega šolstva prepereči vsako nesporazumljenje s strokovnim učiteljstvom na kmetijskih strokovnih šolah. Operatovano in opetovano je g. Humek poudarjal, da učiteljstvo ne sme smatrati nadaljevalne šole kot enako vredno in enako pomembno pravi strokovni šoli, in da se zaradi tega ne sme noben učitelj, ki poučuje na podlagi usposobljenosti po tem tečaju na nadaljevalni šoli, čutiti in žirirati kot nekaj strokovni poljedelski učitelj. Priznal je, da obstoja celo od ministrstva tozadevno strogo pojasnilo, po katerem se mora kurzistom ljudskošolskim učiteljem ta presporna točka posebno na srce polagati, da se tako že vnaprej vsa akcija izogne ostra nasprotstva od strani raznih strokovnjakov na kmetijskem polju, posebno učiteljev kmetijskih strokovnih šol.

Vsa ta bojazen je glede nas brezpomembna, zakaj mi bomo vedno vztrajali na stališču, da je kmetijska nadaljevalna šola le izpopolnjevanje, nadaljna stopnja višjega razvoja splošnega ljudskega šolstva (höherer Ausbau der Volksschule) ali z drugimi besedami:

Kmetijska nadaljevalna šola ni nič drugega nego raztezanje ljudske naobrazbe na dobo nedospelosti še od 14. leta naprej s specialnim namenom, ustrežati gospodarskim potrebam najvažnejše produkcijske panoge, kmetijstvu.

Učni načrt bodočih kmetijskih nadaljevalnih šol, ki ga je istotako prejel vsak udeleženec, je povsem strokovnjaški, učna metoda pa naj bo ista kakor v ljudski šoli. V že navedeni dispoziciji predavanj gosp. Humka je razloček med strokovnim šolstvom in nadaljevalno šolo označen z besedami:

„Nočemo učiti kmetijstva, ampak poučevali bomo kmetijsko prirodoznanstvo, kakor se to vrši s prirodoznanstvom v ljudski šoli na podlagi nazorovanja, toda v širšem obsegu.“

Kakor razvidno, dokaj jasno, vendar s tem ni še pojem o bistvu in vlogi kmetijske nadaljevalne šole popolnoma preciziran. Ni strokovna šola, ker ne more in ne sme biti, v istini bo, kakor sem že omenil, višja stopnja razvoja ljudskega šolstva, ki ima ustrežati strokovno gospodarskim potrebam širše mase kmetijskega ljudstva. Takemu pojmovanju se pa protivijo iz znanih razlogov, posebno zaradi preziranjja do ljudskega šolstva, ravno tisti krogi, ki jim je baje kmetijska nadaljevalna šola posebno k

srcu prirasla. Klerikalna stranka se namreč z vneto trudi, rušiti temelje ljudskega šolstva, obenem pa se ogreva za uvedbo nadaljevalnega šolstva za kmetijsko stroko. To se pa ne more nikakor ujemati. Znajo je, da so reformni predlogi klerikalne stranke naperjeni proti glavnima, bistvenima činiteljema rentabilitete ljudskega šolstva sploh, namreč proti učiteljstvu in dobremu šolskemu obisku. S skrajšanjem šolsko-obvezne dobe na 3—5 let, z odpravo vseh večrazrednic hočejo legalizirati slab šolski obisk, z zarobljenjem učiteljstva in sedaj z abranjevanjem izboljšanja našega gmotnega položaja pa hočejo onemogočiti nastoj naobrazženega, sposobnega in značajnega učiteljstva. Že davno bi bilo treba naša učiteljišča presnoviti v višja učilišča, ki bi dajala bodocim učiteljem času primerno višjo vsestransko in tudi gospodarsko naobrazbo, a ničesa se ne zgodi, nasprotno, zastopnikom klerikalne stranke sedanja učiteljišča nudijo gojencem še preveč, oni zahtevajo zmanjšanje letnikov. (Konec prih.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 9. prosinca v Sl. Bistrici. Predsednik pozdravi navzoče in vošči vsem prijetno Novo leto, v kolikor je to v našem položaju sploh mogoče. Pravi, da so se naše vrste sicer neznatno skrčile, da pa te vrste zavedno ramo ob rami korakajo nemoteno proti zastavljenemu smotru, da ga ni med nami, ki bi ne bil globoko prepričan o važnosti stanovske zavednosti; najmanj pa nas malenkostne osebnosti ovirajo pri našem smotrnem delu.

Ker bi leta 1912 imelo društvo slaviti svoj 40letni obstoj, a tega z ozirom na obupen gmotni položaj ni storilo, poroča predsednik na podlagi zapisnikov in tozadevnih listin o postanku, razvoju in današnjem stanju društva. Osobito je poudaril periodo, v kateri se je društvo postavilo na narodna tla, in se hvaležno spominja tistih mož, ki so ta važni prevrat povzročili; osobito imenuje bivšega našega tovariša in sedaj častnega člana G. Polanca.

Blagajnikovo poročilo se je preložilo na prihodnje zborovanje, ker je bil blagajnik na udeležbi zadržan in se je opravičil.

Izmed dopisov je bil oni Zveze v zadevi rednega pošiljevanja pripevka K 1 od vsakega člana, dalje dopis društva »Selbsthilfe«. Nasvet tega društva, naj bi se volji za ta okraj zaupnik, se je odklonil, pač pa se je od vseh toplj priporočil pristop k »Selbsthilfe« in »Samopomoči«. Tvrdka Zinauer v Št. Jakobu je poslala na ogled stereoskop in 4 serije slik.

Z ozirom na pamflet na učiteljstvo, zagrešenem po Pregelju v koledarju Mohorjeve družbe, se je ukrenilo, da vsak izstopi iz te družbe, da izginejo te knjige iz knjižnic in se tudi po vsej možnosti vpliva na izstop drugih članov.

Tovariš Kukovič je prinesel s seboj veliko število tabel, na katerih so šematično predstavljene razne zmesi umetnih gnojil, njih uporaba na razne vrste zemlje in njihov učinek.

Na predlog tovariša Krotkega se z vzklikom in popolnoma enoglasno izvli star odbor, samo namesto podpredsednika M. Vršiča, ki je sedaj meščanski učitelj v Krškem, se izvli tovariš Kukovič.

Predsednik izjavi sprejem izvolitve in predlaga prvi četrtletni meseca sušca kot dan prihodnjega zborovanja, kar se soglasno sprejme. R.

Politiški pregled.

* Zvezo proti nemškemu blagu so ustanovili na Francoskem. Člani te zveze bodo povsod in na vse možne načine omanjevali in širili bojkot nemškega blaga, tako da se nemški izvoz na Francosko zapreči.

* Hrvaški jezik v železniški službi v Bosni in Hercegovini. Za železniške uradnike v Bosni in Hercegovini je izdana naredba, da morajo vsi do 15. j. n. 1915 se naučiti hrvaškega jezika. Svoje znanje hrvaškega jezika morajo dokazati v treh izpitu. Menda se doseže po dogovorih med vlado in saborom, da se uvede hrvaščina za uradni jezik na bosanskih železnicah.

* Parlamentarna straža na Ogrskem. Predsedstvo ogrske zbornice dela zdaj sporazumno z domobranskim ministrstvom pripravu, da prične parlamentarna straža že v prihodnji seji ogrske zbornice poslovati.

* V Avstriji bo kovani denar za Bolgarjo. Nižjeavstrijska eskomptna družba v družbi z ogrsko tigovsko banko in narodno bolgarsko hranilnico izvršita kovanje bolgarskega srebrnega in bronastega denarja. Kovalo se bo prihodnje dni srebrnega denarja za 5,000,000 levov (okrog 5 milijonov kron) in 50,000,000 komadov bronastih novčičev. Polovico tega denarja se bo kovalo na Dunaju, polovico pa v Kremnici.

* Hrvaška. Ogrska vlada hoče polagoma uvesti na Hrvaskem zopet normalne raz-